

Trở Về Mái Tù Xưa

Posted on April 4, 2013 by hoanghaithuy

Trong nửa cuối Thế Kỷ 20 thế giới có một số việc lạ xảy ra – những việc 2000 năm qua không có – trong số những việc lạ ấy có việc hai ông Tù ra khỏi Tù và trở thành Tổng Thống.

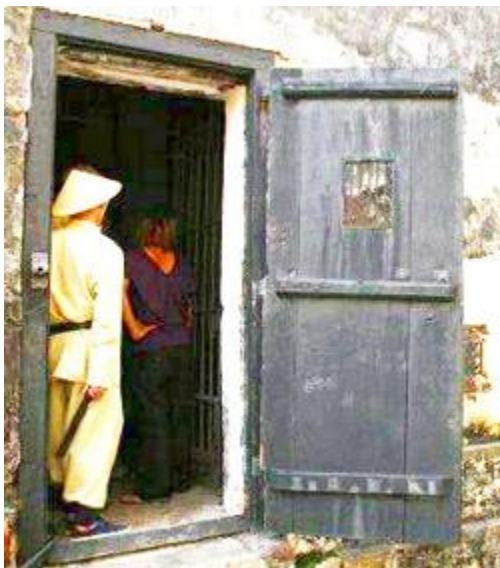
Hai ông Tù ấy là ông Nelson Mandela và ông Vaclav Havel.

- Ông Nelson Mandela là người Tù ở tù lâu năm nhất thế giới. Ông ra tù và trở thành Tổng Thống quốc gia Nam Phi. Nước này bị Thực Dân Da Trắng ngự trị từ lâu. Người dân Trung Phi da đen, sống trong nước của họ mà bị coi như súc vật. Ông Mandela đấu tranh chống nạn kỳ thị làm người đồng hương của ông đau khổ. Sau cả 20 năm tù, ông thành công, Thực Dân Da Trắng phải trả quyền cho người dân bản xứ. Năm nay, ông Mandela còn sống.
- Ông Vaclav Havel là người Tiệp Khắc. Nước ông bị bọn Cộng Sản Nga dàn dựng cho bọn Tiệp Cộng Sản lập chính phủ. Là nhà tranh đấu diệt nạn Cộng Sản, ông Havel còn là nhà viết kịch – kịch tác gia – ông bị bọn Tiệp Cộng giam tù nhiều năm. Tượng Lenin, tượng Stalin ra nằm ở bãi rác, ông Tù Havel trở thành Tổng Thống Tiệp Khắc. Ông đã qua đời.

Tổng Thống không phải là Quốc Trưởng – Chef d'État – nhưng có thể cho là Quốc Trưởng. Thế Giới có hai ông Quốc Trưởng từng ở tù. Có thể viết vì đấu tranh, vì ở tù hai ông thành Quốc Trưởng. Hai ông đó là ông Nelson Mandela, ông Vaclav Havel.

Quốc Gia Việt Nam Cộng Hoà ta có ông Tù nào trở thành Quốc Trưởng không? Tính xem Việt Nam Cộng Hoà có mấy ông Quốc Trưởng?

Nổi đình đám nhất là ông Bảo Đại, Quốc Trưởng thứ nhất của VN. Chức vị Quốc Trưởng của ông Bảo Đại do người Pháp ban cho ông. Quốc Trưởng thứ hai của VNCH là ông Phan Khắc Sửu. Ông Quốc Trưởng VNCH Phan Khắc Sửu là người ở tù nhiều năm. Ông là Quốc Trưởng duy nhất ở Á Châu từng ngồi tù vì tội đấu tranh cho dân nước.

Cửa vào một phòng tù Nhà Tù Côn Đảo. Hai cửa: cửa ngoài mở, cửa sắt thứ hai trước mặt người lính coi tù. Người tù đứng trong cửa thứ hai nhìn ra không thấy được sân tù. Hình ghi khoảng năm 1930: người lính coi tù đội nón, tay cầm dùi cui. Matraque là tên tiếng Pháp của dùi cui.

Tiểu sử Quốc Trưởng Phan Khắc Sửu trên Internet.

“Phan Khắc Sửu (1905–1970) là vị Quốc Trưởng Quốc Gia Việt Nam Cộng Hoà những năm 1964–1965. Ông sinh ngày 9 tháng 1 năm 1905. Năm 1924, ông học ở Paris, Pháp, ông đậu bằng Kỹ sư Canh nông. Về nước, ông làm công chức từ năm 1930. Năm 1940, ông hoạt động trong tổ chức Việt Nam Nhân dân Cách mệnh Đảng. Ông bị chính phủ bảo hộ Pháp bắt, tuyên án 8 năm tù khổ sai, đày ra Côn Đảo.

Sau khi Nhật đảo chính Pháp ngày 9 tháng 3 năm 1945, ông trở về đất liền. Khi chính phủ Bảo Đại được thành lập năm 1949, ông được cử làm Bộ trưởng Canh Nông và Xã Hội nhưng chỉ một thời gian ngắn ông từ chức. Khi ông Ngô Đình Diệm làm Thủ tướng, ông PK Sửu được mời giữ chức Tổng trưởng Canh nông và Cải cách Điền địa. Không lâu sau, ông từ chức. Ông nhiều lần gửi thư, khuyến cáo Tổng thống Ngô Đình Diệm thay đổi chính sách; nên ông bị chính quyền coi ông là “thành phần chống đối”.

Tháng 2 năm 1959, ông đắc cử dân biểu (đơn vị bầu cử Quận Ba, Sài Gòn,) ông gia nhập Mặt Trận Đại Đoàn Kết Quốc Dân cùng với ông Nguyễn Tường Tam, Mặt Trận làm đối lập với chính phủ. Ngày 26 tháng 4 năm 1960, ông cùng 17 nhân sĩ ký tên vào bản Tuyên cáo, về sau nổi tiếng với tên gọi “*Tuyên cáo Caravelle*”, tuyên cáo chỉ trích những sai lầm của chính quyền và yêu cầu Tổng thống ND Diệm phải cải tổ chính phủ. Việc làm này làm ông trở thành cái gai trong mắt chính quyền. Nhân cuộc đảo chính ngày 11 tháng 11 năm 1960 thất bại, ông bị chính quyền quy tội ủng hộ đảo chính và bắt giam. Đêm 11 tháng 7 năm 1963, ông bị Tòa án Quân sự Đặc biệt Sài Gòn kết án 8 năm tù cấm cố, cùng ra toà với ông là ba ông Phan Quang Đán, Vũ Hồng Khanh, Bùi Lượng... Ngày 31 tháng 7 năm 1963, ông bị đày ra Côn Đảo. Ông chỉ ở tù Côn Đảo có 3 tháng, một cuộc đảo chính khác nổ ra, lật đổ chính phủ Ngô Đình Diệm, ông được đón về Sài Gòn...

Ngày 8 tháng 9 năm 1964, ông được Hội đồng Quân nhân Cách mạng mời vào Thượng Hội đồng Quốc gia. Ngày 27 tháng 9, Hội đồng bầu Phan Khắc Sửu làm Chủ tịch. Ngày 24 tháng 10, 1964 ông được Thượng Hội đồng đề cử làm Quốc Trưởng. Ngày 16 tháng 2 năm 1965, Tướng Nguyễn Khánh, với danh nghĩa Chủ tịch Hội đồng Quân lực, ký quyết định tuyển nhiệm ông Phan Khắc Sửu làm Quốc trưởng. Ngày 14 tháng 6 năm 1965, ông Phan Khắc Sửu rời ngôi vị Quốc trưởng.

Năm 1966, Ông PK Sửu trở lại hoạt động chính trị, một lần nữa ông đắc cử dân biểu và được bầu làm Chủ tịch Quốc hội. Ông ứng cử Tổng Thống trong cuộc bầu cử Tổng Thống ngày 4 tháng 9 năm 1967, liên danh 2 Tướng Nguyễn Văn Thiệu – Nguyễn Cao Kỳ dù chỉ giành được 34,8% số phiếu bầu nhưng vẫn dẫn đầu để đắc cử. Sau vụ này, ông PK Sửu từ chức dân biểu để phản đối chính quyền quân sự. Rồi ông ra khỏi chính trường.

Ông PK Sửu qua đời ngày 24 tháng 5 năm 1970. Tang lễ của ông được tổ chức theo nghi thức Quốc trưởng Việt Nam Cộng Hòa. Tổng thống Nguyễn Văn Thiệu đến viếng tang, tặng ông “Đệ nhất Bảo quốc Huân chương.”

Tôi không nhớ đúng năm đó là năm 1966 hay 1967, chỉ nhớ đó là năm ông Luật sư Nguyễn Văn Lộc làm Thủ Tướng Chính phủ, ông Nguyễn Cao Kỳ là Phó Tổng Thống. Năm ấy tôi làm nhân viên nhật báo Tiền Tuyến. Tôi cũng không nhớ Nguyễn Thụy Long hay Tú Kếu bảo tôi:

- Đi chơi Côn Đảo mấy ngày. Đi trong phái đoàn chính phủ? Đi không?

Đi chứ sao lại không đi. Không biết Tú Kếu, hay Nguyễn Thụy Long bắt được tuy-ô – tuyau – ở đâu, do ai cho tin mà biết Thủ Tướng Nguyễn Văn Lộc cùng phái đoàn chính phủ ra thăm Côn Đảo. Thủ Tướng ra để xem xét những nhà tù ở Côn Đảo. Các nhật báo Việt dương như không được biết chuyện Thủ Tướng ra thăm Côn Đảo nên tháp tùng Thủ Tướng chỉ có ba anh ký giả Việt : Tú Kếu, Nguyễn Thụy Long và tôi. Nhưng đám phóng viên Mỹ, Anh, Pháp, Nhật đi theo thật đông: CBS, NBC, UPI, AP, Reuters, AFP có đủ mặt.

Ba chúng tôi theo Thủ Tướng lên chiếc phi cơ KQVN ở Tân Sơn Nhất bay đi Côn Đảo. Trong phái đoàn chính phủ đi thăm Côn Đảo có bà Luật sư Hồ Thị Vui. Tôi không nhớ bà giữ chức vụ gì trong chính quyền. Ngày ấy tôi nghĩ vì bọn Mặt Trận Giải Phóng có bà Nguyễn Thị Bình, chính phủ VNCH cũng phải có một bà trong thành phần.

Năm 1953 là lính Đại Đội Võ Trang Tuyên Truyền của Phòng Năm – Thiếu Tá Trần Tử Oai Trưởng Phòng – tôi sống khoảng 6 tháng ở Trại Tù Binh Phú Quốc – như thế tôi đã được đặt chân lên hai hải đảo lớn nhất của đất nước tôi: Côn Đảo, Phú Quốc. Côn Đảo có sân bay. Chiếc xe Hoa Kỳ Lincoln sơn đen, láng coóng ra sân bay đón Thủ Tướng. Ngạc nhiên khi thấy chiếc xe ô tô quá đẹp, quá trang trọng, ở một hải đảo Ngục Tù, tôi hỏi và được cho biết: “Ông Phan Khắc Sửu từng ở tù ở đây. Khi là Quốc Trưởng, ông ra đây thăm mái tù xưa. Người Mỹ đưa xe Lincoln này ra đảo để Quốc Trưởng đi. Quốc Trưởng ở đảo vài ngày, Lincoln mới toanh đưa ông đi không đến 100 kilômét. Quốc Trưởng về đất liền, Lincoln ở lại với đảo.”

Việc Toà Đại Sứ Mỹ ở Sài Gòn biết tin Quốc Trưởng VN ra thăm Côn Đảo, lấy ngay – cấp tốc – từ Mỹ một xe Lincoln mới toanh đưa ra đảo để Quốc Trưởng dùng cho tôi thấy tình trạng người Mỹ chiều đãi, o bế những ông được coi là nhà lãnh đạo Việt đến là chừng nào. Không chỉ o bế, người Mỹ còn mua chuộc những người thân, những tay chân của các ông như ông Phan Khắc Sửu để biết những việc làm, những toan tính, biết cả về tính tình các ông này, họ đề phòng việc... Quốc Trưởng Phan Khắc Sửu có thể tuyên bố:

“Nhân danh Quốc Trưởng Quốc Gia Việt Nam Cộng Hòa, tôi yêu cầu toàn thể Quân Đội Hoa Kỳ rút ra khỏi Việt Nam.”

Quốc Trưởng VNCH mà nói một câu như thế thì Ông Đại Sứ Hoa Kỳ ở Việt Nam méo mặt.

Khi đọc “Hồi Ký Không Tên” của Lý Quý Chung, thấy kể Đại Tá Timmes của Mỹ đứng thập thò ở sân Tennis chờ ông Dương Văn Minh nghỉ đánh banh, đến trình ông mới đi Bangkok về, ông có mua một số hoa lan, cá cảnh về biếu Đại Tướng; mới đọc chuyện này tôi không tin đó là chuyện thật; tôi nghĩ: “Làm ký gì mà bọn Mỹ o bế ông Dương Văn Minh quá đến như thế? Đại Tá Mỹ sao lại làm những việc tẹp nhẹp đi ngoại quốc mua cá, mua lan về khúm núm kính biếu?”

Rồi tôi nhớ chuyện Toà Đại Sứ Mỹ đưa xe Lincoln bằng trực thăng ra Côn Đảo để Quốc Trưởng Phan Khắc Sửu đi, tôi mới thấy Đại Tá Timmes là người được biệt phái theo dõi ông Dương Văn Minh. Dù khi ấy ông Dương Văn Minh chỉ là Tướng Về hưu Ngồi Chơi Không Sơi Nước, nhưng nếu ông tuyên bố: *“Tôi yêu cầu Quân Mỹ rút ra khỏi Việt Nam.”* những hãng Thông Tấn AFP, AP, UPI, Reuters, BBC, NBC loan đi lời tuyên bố ấy; Toà Đại Sứ Mỹ ở Sài Gòn rơi vào cảnh tang gia bối rối liền một khi.

Thủ Tướng Nguyễn Văn Lộc cùng phái đoàn vào thăm những Nhà Tù Côn Đảo trong một ngày. Nhà Tù Côn Đảo có 4 Khu Nhà Tù. Vì phái đoàn có bà Hồ Thị Vui nên phái đoàn vào thăm các bà tù chính trị bị giam ở Côn Đảo. Các bà Tù này khoảng 30 bà, toàn là Nữ Việt Cộng, vợ những Đầu Xỏ Việt Cộng, trong số có bà Nguyễn Thị Yến, nghe nói là vợ VC Nguyễn Bảo Kiếm. Các bà bị giam ở một khu riêng. Ông Quản Đốc Nhà Tù đã gặp đại biểu các bà, nói chuyện phái đoàn chính phủ trong có bà Hồ Thị Vui muốn vào thăm hỏi, tặng quà, các bà bằng lòng tiếp phái đoàn với điều kiện: *“Không được chụp hình, quay phim, phỏng vấn.”* Thủ Tướng bằng lòng với lời yêu cầu của các bà Tù. Trước khi vào Khu Giam Nữ Tù, một nhân viên phái đoàn nói với nhóm ký giả:

- Các ông được theo vào nhưng không được chụp hình, quay phim, phỏng vấn.

Bọn phóng viên Mỹ ở Việt Nam hồi ấy coi nhân viên chính quyền VN rẻ hơn bèo, sức mấy họ chịu bỏ dịp may hiếm có: “ghi ảnh những Bà Tù VC trong Nhà Tù Côn Đảo.” Họ ào ào vác máy quay phim, máy ảnh vào ghi hình túi bụi. Thấy cảnh trơ trên nhếch nhác mất tư cách ấy tôi đứng lại, tôi không vào theo Thủ Tướng. **SỰ TRĂNG TRÁO CỦA BỌN PHÓNG VIÊN MỸ** làm tôi xấu hổ.

Nghe nói khi bị chụp hình, quay phim, các Bà Tù tay che mặt, rút vào phòng giam. Tôi không biết có bà nào chịu nói chuyện với bà Hồ Thị Vui hay không. Tôi chắc nếu có nói, các Bà Tù trách Bà Hồ Thị Vui không giữ lời hứa.

Buổi tối ba chúng tôi ngủ ở Nhà Khách dành cho Khách thăm Côn Đảo, chúng tôi ăn ở Nhà Khách này. Nhà Khách nền xi-măng, mái lá gồi, bốn bề treo màn幔幔, rất thoáng, mát. Nhân viên Nhà Khách toàn là tù được tuyển ra làm việc. Một tối ông Quản Lý Nhà Khách, một ông Tù trạc 50 tuổi, biết ba chúng tôi là ký giả, ông pha bình nước trà, mời ba ký giả uống trà, nói chuyện. Ông kể năm trước ông cùng một số khoảng 50 người Tù Côn Đảo đã được đưa từ Côn Đảo về Nhà Tù Chí Hoà chờ làm giấy thả, nhưng số ông chưa hết tù tội nên ông – và các bạn Tù của ông – bị đưa từ Nhà Tù Chí Hoà trở lại Côn Đảo Tù tiếp. Số là – theo ông Tù Quản Lý kể – khi Quốc Trưởng Phan Khắc Sửu trở lại thăm Côn Đảo, Quốc Trưởng tuyển chọn 50 người tù và ký lệnh thả 50 người này. Quốc Trưởng ký Lệnh Ân Xá, ăn chắc rồi, ăn chắc không phải chăm phần chăm mà là năm chăm phần chăm. Ăn chắc đến cái độ trên cõi đời này không có gì Ăn Chắc hơn. Dzui mừng dzui khoái dzui. Dzui ra Tù mới thiệt là dzui. 50 Ông Tù Côn Đảo được ân xá hí hửng sửa soạn về nước. Sẵn tàu, 50 Ông Tù được xuống tàu về nước. Tới Sài Gòn, các ông được đưa vào Nhà Tù Chí Hoà... Các Ông Tù Côn Đảo về Nhà Tù Chí Hoà nằm nghỉ ít ngày thôi, lâu lắm là 5, 7 ngày, chờ chính phủ phát giấy tha là thơ thới về nhà với vợ con. Dzui ơi là dzui. Nhưng...

Đó là thời chính phủ do ông Phan Huy Quát làm Thủ Tướng. **Thủ Tướng Phan Huy Quát không chấp nhận việc Quốc Trưởng thả Tù Côn Đảo khơi khơi.** Việc làm của Quốc Trưởng là việc làm ngang xương, không theo thủ tục pháp lý. Lẽ ra Quốc Trưởng làm bản danh sách đề nghị thả một số Ông Tù Côn Đảo, đưa sang Phủ Thủ Tướng, Bộ Tư Pháp sẽ cứu xét, làm bản trình Thủ Tướng, Thủ Tướng căn cứ bản trình của Bộ Tư Pháp, sẽ ra lệnh Tha hay Chưa Thả. Bộ Tư Pháp đưa 50 Ông Tù Côn Đảo xuống tàu trở về Côn Đảo ở tù tiếp. Ông Tù Quản Lý Nhà Khách Côn Đảo – sau chừng một tháng nằm phơi rồn thơ thới trong Nhà Tù Chí Hoà – lại trở về đảo làm Quản Lý Nhà Khách.

Vì việc không chấp thuận, không thi hành Lệnh Thả Tù của Quốc Trưởng Phan Khắc Sửu, giữa Quốc Trưởng và Thủ Tướng Phan Huy Quát có sự hiềm khích, ác cảm, dẫn đến việc chính phủ bị giải nhiệm, quyền lập chính phủ được trao lại cho giới quân nhân.

Buổi tối ở Côn Đảo, tôi nghe chuyện ông Quản Lý mà nhớ đến câu người Tàu nói “*Nhất ẩm, nhất trác giai do tiên định,*” “*Một miếng ăn, một miếng uống, đều được định trước.*” Khi 50 Ông Tù Côn Đảo xuống tàu về nước, Quý Cốc Lão Tử, Trần Đoàn Tổ Sư Tử Vi cũng không ông nào dám nói: “Các anh sẽ trở lại.”

o O o

Tử Vi Phan Khắc Sửu, nhà Tử Vi Thiên Lương soạn. Bài đăng trên báo Khoa Học Huyền Bí, Sài Gòn năm 1973. Nhân sĩ miền Nam Việt Nam có thật ít, trong số phải kể cụ Phan Khắc Sửu. Một ông già ốm o, đầu bạc lại thêm mắt cận thị, ấy thế mà gan cùng mình. Theo người thân của cụ cho biết, cụ sanh ngày 7 tháng 5 giờ Mùi tuổi Tân Sửu. Mệnh lập tại Hợi. Nhìn vào bản Tử Vi thấy ngay cụ là người bất mãn với đời, người có nghị lực, phấn đấu thật lòng vì nước vì dân, người chỉ biết có nói điều phải, nói ai nghe được thì nghe, không nghe thì đành chịu. Tài ba như Gia Cát Khổng Minh biết nhà Hán hết thời, và công mình làm chỉ là việc của người ném bùn sang ao, cũng cố phấn đấu vì tình nghĩa của Lưu Huyền Đức.

Trường hợp cụ Phan Khắc Sửu dần thân tranh đấu là vì tình non sông và nghĩa đồng bào. Thân cư Phúc Đức, đóng ở cung Sửu, Đứng ở cái thế chính nghĩa minh bạch. Tiếc rằng cụ không đủ tài ba (thiếu Tả Hữu) chứ nghị lực có thừa (Mã, Tràng sinh ở Hợi, đắc Khoa). Đời cụ chỉ trông vào một chữ Tân, cho nên Đồng Cự ở Sửu được cái thế Song Lộc, Long, Phượng, Hổ, Cái là phần vinh dự, nhưng cụ chỉ được ở cái địa vị khiêm nhượng là một vị Quốc Trưởng hữu danh vô quyền, phù hợp với Nhật xuất phù tang bị nước biển Đông tràn ngập (Lưu Hà, Hoá Kị) ở Quan Lộc.

Kể về thời thì không thấy cụ đắc thời một lúc nào hết, họa chẳng là giai đoạn còn là bạch diện thư sinh, học hành được thành đạt với **tám văn bằng kỹ sư để trở về nước phục vụ quốc dân**. Suốt 30 năm tranh đấu vì nước vì dân, tuyệt không một sự việc gì gọi là hài lòng cho kẻ sĩ Phan Khắc Sửu. Giai đoạn cuối cùng là giai đoạn hợp số nhất, thì ôi thôi, Tướng Ấn dính chùm cùng bị Tuần, Triệt kẹp cứng, Long, Phượng, Hổ, Cái, Khoa, Quyền, Lộc chỉ đem lại kết quả là người đời tiễn đưa cụ bằng Lễ Quốc Tang huy hoàng.

Cả nước thương tiếc cụ là một người **có lòng với đất nước nhưng không có thời**.

Cụ Phan Khắc Sửu như Cựu Hoàng Bảo Đại, được một cung Thê là nổi bật. Một đảng đứng tư cách đầy đủ là một bà Hoàng Hậu. Một đảng dư tài ba là một bà nội trợ, buôn bán đông tây, một mình tần tảo, lo cho đủ chi dung của gia đình để cho chồng khỏi bận tâm vì sinh kế mà lo việc nước. Ngày nay cụ ở tuổi vàng, xin cụ phù hộ cho cụ bà mạnh khoẻ, buôn may bán đắt. Việc nước, xin thưa cụ, đã có người khác.

o O o

CTHD:

Nhân sĩ Phan Khắc Sửu bị Pháp đầy ra Côn Đảo năm 1940. Năm 1945 Nhật đảo chính Pháp, chính phủ Trần Trọng Kim ra đời, Bác sĩ Trần Tấn Phát là đại diện chính phủ, ra Côn Đảo cho tù quốc sự về nước.

Ông Phan Khắc Sửu ba lần ra Côn Đảo:

- Lần thứ nhất ông bị chính phủ Pháp đầy ra Côn Đảo. Năm 1940.
- Lần thứ hai ông bị chính phủ Ngô Đình Diệm đưa ra Côn Đảo. Năm 1963.
- Lần thứ ba, là Quốc Trưởng, ông Phan Khắc Sửu trở lại Côn Đảo thăm mái tù xưa. Năm 1965.

Theo lời kể của Nhà Văn An Khê Nguyễn Bính Thịnh trong Hồi ký “*Từ Khám Lớn đến Côn Đảo,*” cùng về nước với Người Tù Nguyễn Bính Thịnh có các ông Phan Khắc Sửu, ông Trần Quốc Bửu, ông Lê Quyền, ông Bùi Lượng và Lê Duẩn, Phạm Hùng.

Khi các ông Tù này lên bến Sài Gòn – khoảng Tháng 10, 1945, chính phủ Trần Trọng Kim không còn nữa, bọn Trần Văn Giàu Việt Minh đã cướp quyền ở Sài Gòn. Tình hình Sài Gòn rối tinh rối mù. Không có đại diện

chính quyền ra đón các ông tù Quốc Gia từ Côn Đảo về nước. Bọn VM đón Lê Duẩn, Phạm Hùng và những người đồng bọn, đưa vào khu an toàn. Trong khi ấy những Ông Tù Quốc Gia bơ vơ, lủi thủi tìm đường sống.

Năm 1946 Thực Dân Pháp trở lại Việt Nam, chính quyền Pháp coi những người Tù Côn Đảo được đưa về nước là “vượt ngục,” Mật Thám Pháp tìm bắt những người này. Trích tác phẩm “Hai Mươi Năm Qua. 1945-1964,” của Đoàn Thêm:

Ngày 10 Tháng 9, 1948, Tổng trấn Nam phần Trần Văn Hữu ra nghị định:

“Ai bắt được tù vượt ngục Côn Luân sẽ được thưởng 200\$”

Nhiều Ông Tù Côn Đảo bị mật thám Pháp bắt đưa trở ra Côn Đảo, nhiều Ông Tù khi thấy mật thám đến bắt, bỏ chạy, bị mật thám Pháp bắn chết. Những Ông Tù Phan Khắc Sửu, Nguyễn Bính Thịnh, Trần Quốc Bửu, Lê Quyền thoát lưới tìm bắt của mật thám Pháp; các ông sống qua cuộc chiến tranh 1946-1954 và trở thành những nhân vật có tiếng của Quốc Gia VNCH.

Tử Vi Phan Khắc Sửu. Thiên Lương soạn:

“Suốt 30 năm tranh đấu vì nước vì dân, tuyệt không một sự việc gì gọi là hài lòng cho kẻ sĩ Phan Khắc Sửu.”

CTHĐ:

Con người sừng khổ đáng kể nhất là trong tuổi già. Ông Phan Khắc Sửu về già làm Quốc Trưởng, các ông Thủ Tướng Trần Văn Hương, Phan Huy Quát phải đến trình diện ông, ông đứng trước, ông ngồi giữa các tướng lãnh. Là Quốc Trưởng ông trở ra Côn Đảo thăm nhà tù xưa – nơi ông ở tù hai lần – ông gặp các bạn tù, ông được hoan hỉ chào đón, ông lý Lệnh trả tự do cho 50 người tù. Khi làm việc này ông không đắc chí ư? Khi ông tạ thế ông được Quốc Gia làm Lễ Quốc Tang. Còn thế nào mới là vinh hạnh, là đắc chí, đắc thời?

- Ông Tù Phan Khắc Sửu ba lần ra Côn Đảo.
- Tổng Thống Ngô Đình Diệm – coi như Quốc Trưởng – bị bắn chết.
- Quốc Trưởng Bảo Đại hai lần bị hạ bệ, chết già ở xứ người trong sự lạnh lùng của quốc dân,
- Quốc Trưởng Dương Văn Minh đầu hàng, chết già ở xứ người trong sự quên lãng của quốc dân.
- Quốc Trưởng Phan Khắc Sửu tạ thế khi còn Quốc Gia VNCH, ông được làm Lễ Quốc Táng.
- Lịch sử Quốc Gia VNCH chỉ có một ông Quốc Trưởng được hưởng Lễ Quốc Táng. Ông Quốc Trưởng ấy là Quốc Trưởng Phan Khắc Sửu.